

MUHULA WA PILI
102/1
KISWAHILI
KIDATO CHA NNE
KARATASI YA 1
INSHA
MUDA: SAA 1¾
MWONGOZO WA KUSAHIHISHA

1. Hii ni insha ya mahojiano. Ichukue mtindo wa tamthilia.

kumb: mwanahabari ndiye anayehoji.

Baadhi ya hoja ni kama vile:

- (i) Kuleta vijana pamoja duniani na hivyo kupunguza tuhuma zinazoelekea kuleta vurugu kutokana na vijana kutofahamiana
- (ii) Usambazaji wa teknolojia inayorahisisha maisha ya vijana kote duniani kupitia kwa huduma zinazotolewa na simu.
- (iii) Kuendeleza biashara - kubadilishana bidhaa na pesa kupitia mtandao kama vile MPESA.
- (iv) Hurahisisha huduma za benki. Vijana wanaweza kufikia akaunti zao kupitia kwenye rununu.
- (v) Huwa na vifaa kama vile vikokotoo vya kurahisisha kufanya hesabu.
- (vi) Ni chombo cha burudani - vijana hupata michezo mbalimbali.
- (vii) Huimarisha utafiti. Vijana wanaweza kufanya utafiti kupitia kwenye rununu.
- (viii) Huweza kutumiwa kupigia picha, hivyo kuokoa pesa ambazo zingenunulia kamera au video.
- (ix) Vijana wanaweza kuwasiliana na familia zao kutoka mbali, hivyo kuokoa muda na fedha ambazo wangetumia kusafiri.
- (x) Vijana wanaweza kuhifadhi msahafu (Biblia au Korani) kwenye simu, hivyo kujikuza kiroho kila mara.
- (xi) Ni njia ya kupata habari kutoka kwenye mashirika ya usambazaji wa habari. Baadhi ya rununu zina redio na hata runinga. Vijana wanaweza kusikiliza na kutazama habari hata wakiwa safarini.
- (xii) Hufanikisha kuwanasa matapeli na magaidi wanaowadhuru vijana. Baadhi ya rununu huonyesha simu ilipopigiwa hivyo kusaidia kudhibiti mitandao ya uhalifu.

2. Hii ni insha ya ufafanuzi. Mwnafunzi asipinge swali.

Hoja ni kama vile:

- i. kudumisha umoja na upendo wa wananchi
- ii. kuwezesha wananchi kuendeleza biashara zao hivyo kujipatia mapato na kukuza uchumi wa taifa.
- iii. kuwawezesha wanasisa kuuza sera zao bila kutatizika
- iv. kuhakikisha usalama wa wananchi
- v. kuendeleza uzalendo kwa kutii sheria na katiba
- vi. kuwavutia wawekezaji wa kigeni
- vii. kuzuia uharibifu wa mali
- viii. kuwezesha masomo kuendelea shuleni
- ix. kuwezesha usafirishaji na usambazaji wa bidhaa

3. Mchuma janga hula na wa kwao

Hii ni insha ya methali

Chuma ni kufanya kazi na kupata faida/ tungua matunda kutoka mtini.

Janga-balaa /baa / shida / hatari / taabu

Ajitafutiaye shida huathirika na jamii / jamaa yake .

Mtahiniwa asimulie kisa /visa vitakavyoafikiana na methali.

Asipinge methali.

Ruwaza zifuatazo zinaweza kujitokeza;

- Mhusika kushiriki raha za kilimwengu, akaambukizwa magonjwa yasiyotibika,hatimaye anarejea nyumbani anakougua , mzigo wa kumtunza unakuwa kwa familia yake.
- Mhusika aliyekuwa akifanya kazi katika kampuni au shirika fulani, Anafutwa kazi labda kutokana na uzembe au utovu wa maadili ya kikazi,anarejea nyumbani kwa familia yake; kule hana chochote hivyo basi anaishia kutegemea jamma zake, huu unakuwa mzigo mkubwa kwa watu wake.
- Mtoto ambaye anatokea kuwa mhalifu, anafikishwa kortini na kutozwa faini kubwa.Hii inakuwa gharama kwa familia yake kwa vile ndio wanaotakiwa kulipia.
- Mwanafunzi ambaye anakosa kuwajibika masomoni shuleni , anafeli mtihani, maisha ya halafu yanakuwa magumu kwa hivyo jamaa zake wanalazimika kuingilia kati ili kumuauni kwa mahitaji ya kila siku
- na kadhalika

4. Ni insha ya kubuni fikra

Azingatie sehemu zote kv utangulizi, mwili, hitimisho.

Mtahiniwa atunge kisa kinachomalizia kifungu kilichotolewa.